

О.С. Боднар,
Г.М. Середюк

Рідна мова
Читання мовчки
Збірник текстів і завдань
5–11 класи

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА–БОГДАН
2003

ББК 74.268.1Укр
Б75

Рецензенти:
кандидат філологічних наук, доцент
З.М. Бичко
спеціаліст вищої категорії, старший вчитель
Г.І. Кубелко
спеціаліст вищої категорії, вчитель-методист
Р.М. Орицин

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина даного видання не може бути використана чи відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва.*

Боднар О.С., Середюк Г.М.

Б75 Рідна мова. Читання мовчки. Збірник текстів і завдань. 5–11 класи.
— Тернопіль: Навчальна книга — Богдан, 2003. — 104 с.

ISBN 966-692-130-8

У посібнику зібрано тексти та завдання до них для проведення уроків читання мовчки в 5–11 класах.

Для зручності у користуванні посібник варто розшити на дві частини: збірник текстів і збірник тестових завдань.

При підрахунку слів у текстах автори керувалися такими принципами:

- у складних числівниках слів стільки, скільки необхідно для їх озвучення (наприклад, 1904 — 3 слова);

- при переносі слово рахувалось у тому рядку, в якому на нього падає наголос;

- у текстах для 5–9 класів рахувалися всі слова (у тому числі односкладові частки, прийменники), а також заголовки;

- як одне слово малися на увазі ініціали та прізвища, скорочені слова та абrevіатури, складні слова;

- в 10–11 класах односкладові службові частини мови до уваги не бралися.

Для вчителів, учнів загальноосвітніх навчальних закладів.

ББК 74.268.1Укр

© Боднар О.С., Середюк Г.М., 2003

© Навчальна книга — Богдан,

макет, художнє оформлення, 2003

ISBN 966-692-130-8

*Люди перестають мислити, коли
перестають читати*

Дені Дідро.

Передмова

Суспільні і, зокрема освітні, функції української мови та основна мета її вивчення полягають у формуванні національно свідомої, духовно багатой мовної особистості, яка володіє вміннями й навичками вільно, комунікативно виправдано користуватися засобами рідної мови — її стилями, типами, жанрами в усіх видах мовленнєвої діяльності (аудіювання, читання, говоріння, письмо).

Необхідною умовою мовленнєвого розвитку учнів є удосконалення читацьких умінь і навичок, тому саме читанню, як одному з видів мовленнєвої діяльності, відводиться неабияка роль.

Завдання вчителя — навчити учнів володіти різними видами читання, сприяти розвитку техніки читання, бо, власне, ефективна робота з книжкою є важливим стимулом у пізнавальній діяльності школярів.

При читанні мовчки перевіряється здатність учня:

а) читати незнайомий текст з належною швидкістю, розуміти й запам'ятовувати після одноразового прочитування фактичний зміст, причиново-наслідкові зв'язки, тему і основну думку, виразально-зображувальні засоби;

б) уявляти наявні в тексті образи;

в) давати оцінку прочитаному.

Перевірка вміння читати мовчки здійснюється один раз у семестр, фронтально.

Обсяг тексту для читання мовчки визначається відповідно до вимог програми для кожного класу, швидкість читання оцінюється з урахуванням таких орієнтовних норм:

Клас	Швидкість читання мовчки (слів за хвилину)
5-й	100 — 150
6-й	110 — 180
7-й	120 — 210
8-й	130 — 240
9-й	140 — 270
10-й	150 — 300
11-й	160 — 330

Клас	Обсяг тексту для читання мовчки	
	Художнього стилю	інших стилів
5-й	360 — 450 слів	300 — 360 слів
6-й	450 — 540	360 — 420
7-й	540 — 630	420 — 480
8-й	630 — 720	480 — 540
9-й	720 — 810	540 — 600
10-й	810 — 900	600 — 660
11-й	900 — 990	660 — 720

Матеріалом для контрольного завдання повинні бути незнайомі учням тексти різних стилів, типів мовлення, жанрів, що включають монологічне та діалогічне мовлення.

Тексти підбрано таким чином, щоб допомогти учням розв'язати наступні комунікативні завдання:

- а) здобути знання;
- б) навчитись читати швидко і свідомо;
- в) отримати естетичну насолоду.

Відповідно до комунікативних завдань реалізуються й різні види читання, особливості яких допоможе усвідомити таблиця.

Види читання	Що потрібно усвідомити	Характер читання
<i>Ознайомлювальне</i>	<ul style="list-style-type: none"> — Читати текст чи не читати. — Які основні ідеї закладено в кожному абзаці зокрема і в тексті в цілому? — Кому він адресований? 	Швидке читання заголовків, окремих фрагментів тексту; перегортання, перегляд малюнків; читання анотації, змісту тощо
<i>Вивчальне</i>	<ul style="list-style-type: none"> — Яка основна думка тексту? — Як ця думка розкривається в тексті? — Що в тексті головне, а що — другорядне? — Яку нову інформацію він містить? 	Повільне читання всього тексту чи його частин; глибоке проникнення у зміст; усвідомлення взаємозв'язку, послідовності всіх композиційних частин тексту, якнайповніше охоплення інформації
<i>Вибіркове</i>	<ul style="list-style-type: none"> — Про що говориться в тексті? — Яку інформацію потрібно вибирати? — Де вона міститься в тексті? — Що головне, що другорядне? 	Перегортання сторінок, швидке читання заголовків, змісту, окремих фрагментів тексту; повільне читання потрібних частин з метою одержання нової інформації; орієнтація в логічно-смісловій структурі тексту

Розуміння прочитаного виявляється за допомогою тестових завдань.

Пропонований посібник містить тексти, які можуть бути використані учителем при перевірці техніки читання. До кожного тексту пропонуються завдання для перевірки розуміння прочитаного матеріалу. Посібник зручний у користуванні: розшийте його і ви отримаєте дві частини — збірник текстів і збірник тестових завдань.

5 КЛАС

Текст 1. Щоб людина стала людиною

Всі ви, безперечно, читали захоплюючу книгу Р. Кіплінга “Мауглі”. В казці все закінчується щасливо. А в житті?	12
Історії відомі вже не менш як три десятки випадків “виховання” дітей тваринами. Проте закінчувалося воно нещасливо.	21
В 1923 році індійські мисливці зі штату Ассам убили самицю леопарда. В її лігві знайшли молодих звірят і п’ятирічну дитину. Вона кусалася і дряпалася не гірше своїх “зведених” братів і сестер. Коли здичавілого хлопчика привели в село, його одразу ж упізнала одна сім’я. Там розповіли, що батько дитини, працюючи в полі, на кілька хвилин одійшов від дворічного сина. Почувши плач, він оглянувся і побачив, як леопард із дитиною в зубах зник у джунглях.	30
Минуло лише три роки перебування у “звіриній школі”, та як же змінився їхній син!	37
Мабуть, найсенсаційнішою історією з дітьми, вихованими вовками, стала історія двох індійських дівчаток — Камали і Амали. У 1920 році їх знайшов у вовчому лігві пастор Сінг. Молодша — Амала — невдовзі померла, а старша — Камала — дожила до сімнадцяти років. Сінг детально описав її життя.	50
Камала дуже боялася сонячного світла і вогню. За їжу визнавала тільки сире м’ясо. Ходила на чотирьох, а бігала, спираючись на руки. Вдень дівчинка більше спала. У перші дні свого перебування в людей сестри щонаочі протяжно вили.	59
“Олюднення” Камали йшло з великими труднощами. Дуже довго вона не визнавала ніякого одягу, не хотіла митися. А через два роки її привчили ходити і стояти на ногах, їсти руками.	69
Набагато гірше було з навчанням людської мови. Навіть через сім років Камала розуміла лише сорок п’ять слів. У п’ятнадцять років вона нагадувала дворічну дитину.	79
Таким чином, розповідь про кмітливого і розумного Мауглі — лише красива казка.	89
Насправді, діти, позбавлені свого товариства, не навчаючись мови, неминуче перетворюються в розумово нерозвинених істот.	99
Особливо згубно діє на розвиток мозку відсутність мови. А живучи серед тварин, дитина саме її позбавлена.	109
	114
	124
	128
	134
	143
	156
	163
	171
	180
	190
	200
	207
	214
	225
	236
	245
	255
	260
	268
	271
	278
	285
	293
	301

10 КЛАС

Текст 1. Пісенна стрілецька слава

Кожна стрілецька пісня — це історія Стрілецтва, організація якого починається від Маніфесту Української Головної Ради на чолі з Костем Левицьким, оголошеного 3 серпня 1914 року. На його основі формувалася український легіон, або легіон УСС із добровольців, підготовлених різними українськими товариствами, такими як “Січ”, “Сокил”. Тих добровольців висилало кожне село, кожне містечко. Йшла юнь і краса галицької землі, аби визволити Велику Україну з віковичних царських кайданів. Йшла маленька Україна на бій, аби визволити її, а разом з нею і себе.	8 15 27 34 41 49 59 67 73
Поки стрільці гналися за ворогом з Карпат, поки бряжчала зброя, лилась кров, не було часу на творення пісні. Пристосовували для своїх потреб мирні пісні, одягаючи їх у військову форму. У народних піснях, які співались здавна, місце козаченьків займали січові стрільці. Не було гріхом так робити, бо й одні і другі були лицарями народу. Не був проти такої зміни й народ і вслід за стрільцями співав попереміновані пісні: “Гей на горі там женці жнуть”, “Бистра вода”.	81 89 99 107 119 130 138
Після Маківки був другий великий бій 2 вересня 1916 року на горі Лисоня під Бережанами, де загинуло 700 стрільців. Смерть підхорунжого Романа Мальованого вирвала з грудей Романа Купчинського, загальноновизнаного серед стрілецтва своїм співцем і поетом “з божої ласки”, пісню “Заквітчали дівчатонька стрілецьку могилу”.	152 160 166 174 180
Справжня пора для творення стрілецької пісні настала після боїв під Лисонею і переходу до позиційної війни, яка тривала до часу, коли в Росії відбулася Лютнева революція.	188 197 201
Події у селах, де дислокувалися тоді стрільці, дали багату тематику для пісень. Тудинка, Вівся, Новосілка, Соснів, Бережани і річка з дивовижною назвою Золота Липа — тут народилися шедеври стрілецької пісні “Їхав стрілець на війноньку” М. Гайворонського, “Гей видно село” Л. Лепкого...	210 218 226 233
Усе, чим жило і дихало стрілецтво, його порив до волі, зітхання дівочого серця, спогад про дім, гумор і сатира так тісно переплелися у пісні, як тільки все це може переплестися у житті.	243 253 261
У Тудинці над Стрипоєю з’являється пісня Р. Купчинського “Ой шумить, шумить та дібровонька”. Під Конюхами народжуються його ж пісня “Пише стара мати” та пісня Л. Лепкого на братові слова “Кладочка”. Місячна ніч, розлита річка Ценявка в Куропатниках коло Бе-	267 274 284 291

- Пан Сірко!
— Не пан — вашмосць, достоту!
Пилипчата обірвав посла.—
914 Говоріть, як масте охоту,
та балачки — як вода з весла.
- Став Сірко, тугі розправив плечі
і послів очима пронизав:
934 — Досить говорити мудрі речі.
Буде так, як є. Я все сказав...
- Пан Сенковський похапцем шкатулку
шарпонував з широкого стола.
Пан Жукровський дзіґарі під руку
949 підхопив, аж крекнув спроквола.
- Джура, двері навстіж відчинивши,
при одвірку мов закам'янів.
Знічені послы із хати вийшли.
965 Аж тоді Сірко не стримав гнів.
- Дешево хотів мене купити
їхня милість, приручить к ярму.
Нашими ж руками наших бити
980 закортіло, бачите, йому.
- От псявіри, розповзлись повсюди,
ще й на Січ упасти норовлять.
998 Слухав їх, і розпирало груди:
звідки сили стільки нам узять,
- щоб закрити навіки землю й воду,
щоб чужий і носа не поткнув
до святинь вкраїнського народу,
1017 котрий врешті спину розігнув...
- Далі звівся й кинув Пилипчаті:
— А пішли до мене у курінь.
Тісно стало у посольській хаті,
1036 де витає лжі і зради тінь...
- 1036 слів* *(Л. Горлач “Іван Сірко”).*

Зміст

Передмова	3
5 КЛАС	5
Текст 1. Щоб людина стала людиною	5
Текст 2. Легенда про матерів	6
Текст 3. Незвичайний чоловік	7
Текст 4. Великдень	8
6 КЛАС	10
Текст 1. Малоросійська Сафо	10
Текст 2. Соляний колодязь	11
Текст 3. Як А. Куїнджі відтворив місячне світло	12
Текст 4. Верховина страт	14
Текст 5. Правда про Прометея	15
7 КЛАС	17
Текст 1. Святий вечір у рідній хагі	17
Текст 2. Килина — Калина	18
Текст 3. Гетьман Іван Мазепа	20
Текст 4. Київські князі	21
Текст 5. Біла троянда	22
8 КЛАС	24
Текст 1. Автор пам'ятника Богдану Хмельницькому	24
Текст 2. Абетка слов'янських духовних джерел	25
Текст 3. Не лише молотом, а й мечем	27
Текст 4. Стелися, зелений барвінку	29
9 КЛАС	32
Текст 1. Князь Ярослав Мудрий	32
Текст 2. Рідні обереги	33
Текст 3. “Ой вербо, вербо зелена...”	35
Текст 4. Господь і квіти	37
10 КЛАС	41
Текст 1. Пісенна стрілецька слава	41
Текст 2. Григорій Галаган	43
Текст 3. Зимова казка	46
Текст 4. Настя	48
11 КЛАС	52
Текст 1. Спогади про Т. Шевченка	52
Текст 2. Дружба	54
Текст 3. Гетьман і чернець	56
Текст 4. Іван Сірко	60

Навчальне видання

Боднар Оксана Степанівна
Середюк Галина Михайлівна

**РІДНА МОВА
ЧИТАННЯ МОВЧКИ**

**Збірник текстів і завдань
5–11 класи**

Головний редактор *Б.Є. Будний*

Редактор *О.О. Мазур*

Технічний редактор *І.О. Козуб*

Художник *В.А. Басалига*

Комп'ютерна верстка *Н.О. Ягній*

Підписано до друку 13.05.2003. Формат 60×84/16. Папір офсетний.
Гарнітура Таймс. Умовн. друк. арк. 6,04. Умовн. фарбо-відб. 6,04.
[Н–56], [Д–31]

Видавництво «Навчальна книга – Богдан»
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців
ДК №370 від 21.03.2001 р.

46008, м.Тернопіль, вул. Танцюрова, 14. А/с 529.
тел./факс (0352) 43-00-46; 25-18-09; 25-37-53
E-mail: *publishing@budny.te.ua*
www.bohdan-books.com